

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Načrt projekta

Usposabljanje učiteljev za uvajanje posodobitev gimnazijskih programov 2008–2010: Podpora šolam pri uvajanju sprememb

Vodja projekta: dr. Zora Rutar Ilc
Namestnik: mag. Tanja Rupnik Vec

Opis problema oz. stanja, iz katerega bo razvidno, zakaj potrebujemo projekt (teoretični uvod)

Priprava na vpeljevanje sprememb

Šole so izčrpane od vseh dosedanjih reform, prenov in sprememb. Zato se zastavlja vprašanje, kako jih je sploh še mogoče prepričati in motivirati zanje, kaj šele navdušiti?

Siljenje šol z mehaničnimi in nepovezanimi prizadevanji in akcijami od zgoraj navzdol pusti občutek neprepričljivosti, nepreglednosti in razpršenosti. Sistemske spremembe pogosto ne uspejo, ker so »hiper racionalne« in osredotočene predvsem na strukture, pri tem pa ne upoštevajo dovolj situacije in izkušenj udeležencev. »Kar šole potrebujejo, je politika, ki jim dovoljuje upravljati s spremembami na konsistenten način, tako da je vsako posamezno prizadevanje usklajeno z naslednjim in tako da vsak posameznik, ki je vključen, vidi, kaj mora storiti in kako to prispeva k skupni viziji. To zahteva izgrajevanje kapacitet in koherentnosti ...« (Schollaert, 2006, str. 20 in Rutar v Pušnik, 2007).

Zlasti uvajanje sprememb višjega reda, ki presegajo zgolj formalno in izvedbeno raven in ki zadevajo globlja pojmovanja in ravnanja udeležencev, je zato najbolj zahtevno in dolgotrajno. Nikakor ne more biti rutinsko in mehanično početje, niti ne more potekati na ukaz. Gre namreč za skrajno občutljivo poseganje v kolektiv in v njegovo dinamiko ter razmerja, pa tudi za poseganje v posameznikova prepričanja in vrednote, ki zahteva veliko takta in potrpežljivosti. Prav zato smo se odločili, da s posebej poglobljeno pripravo šol oz. šolskih razvojnih timov podpremo ta proces.

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov v obdobju 2007-2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjsko učenje; prednostne usmeritve: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Pri »mobiliziranju« kolektiva za spremembe zato ne pomaga sklicevanje na to, kaj se mora in kaj so že naredili drugi in drugod, bolj produktivno je izhajanje iz potreb, pobud, izkušenj in predznanj kolektiva, iz njihove pripravljenosti. Potreben je skupni razmislek vseh udeleženi, kaj želijo kot šola doseči v prihodnosti. Tudi v primerih, ko so spremembe »naročene« in potreba po njih ne prihaja neposredno iz kolektiva, je treba smiselno kombinirati zahteve »od zgoraj navzdol« z izhajanjem iz udeležencev (»od spodaj navzgor«).

Odločilno vlogo pri moderiranju procesa skupnostnega učenja ima šolski razvojni tim. Tim reflektira nameravano spremembo ali proces uvajanja sprememb, izbira, pripravlja in razvija podpora gradiva in zagotavlja izmenjavo med člani, v nadaljevanju pa spodbuja širjenja izmenjav in učenja v celotnem kolektivu in predstavlja nekakšne pionirje, »mnenjske voditelje«. Tim naj bi bil zato sestavljen iz članov, ki so odprti za spremembe, ki so se pripravljene učiti in ki so pripravljene k spremembam spodbujati tudi druge. Tim pa seveda ni le zbirka posameznikov, ampak mora delovati sinergično in prispevati k ustvarjanju dobre klime in ozračja zaupanja tako v samem timu kot v celotnem kolektivu.

To, da imajo šole razvojni tim, je pomembno ne le zaradi spodbujanja skupnega učenja, ampak tudi zaradi skupnega – deljenega vodenja (angl. shared leadership). Zato je izhodišče omenjenega projekta, da vse šole, ki so vključene vanj, takoj ustanovijo šolski razvojni tim, ki bo nato v sodelovanju s projektnim timom ZŠ usmerjal razvoj na svoji šoli, upravljal s spremembami in pripeljal svoj kolektiv do premišljenega razvojnega načrta (didaktične preнове).

Podpora pri vpeljevanju sprememb

Na tak način bomo šole pripravili na vpeljevanje sprememb. V primeru načrtovane posodobitve gimnazij bo vsebina teh sprememb izhajala iz drugih dveh (pod)projektov: posodobitve učnih načrtov in posodobitve načrtovanja in izvajanja kurikula.

V ta namen bomo v drugi fazi projekta (po predhodni pripravi na vpeljevanje sprememb) nudili šolam podporo pri vpeljevanju sprememb, ki jih prinašajo izhodišča preнове oz. posodabljanja gimnazij.

Namen in cilji projekta

Namen: pripraviti šole na vpeljevanje sprememb, predpisanih v izhodiščih in načrtovanih v dokumentih ZŠ, in jih podpreti pri vpeljevanju in upravljanju z njimi

Cilji:

- spodbuditi ustanavljanje šolskih razvojnih timov,
- podpreti šole pri pripravi terena za vpeljevanje sprememb
- podpreti šole pri vpeljevanju sprememb in upravljanju z njimi
- spodbuditi pripravo razvojnega načrta (didaktične preнове)

Trajanje projekta (v celoti) od 2008 do 2013

Naloge oz. faze projekta in njihovo okvirno trajanje

2008

1. Informiranje šol (ravnateljev in bodočih vodij ŠRT) o vrstah sprememb in potrebi po njih.
2. Poziv za ustanavljanje ŠRT in sugestije ravnateljem za izbor članov.
3. Konstituiranje ŠRT, razmislek o vlogi ŠRT in vlogah drugih udeležencev.
4. Nudjenje podpore ŠRT pri pripravi kolektiva na vpeljevanje sprememb: razmislek o potrebnosti sprememb.
5. Analiza stanja v ŠRT.
6. Analiza stanja v kolektivu: ŠRT izvede v celotnem kolektivu analizo stanja na individualni ravni (učitelji izpolnijo vprašalnike o osebni filozofiji poučevanja) in na skupinski ravni (učitelji ocenijo, v kolikšni meri je njihova šola že učeča se organizacija).
7. Razmislek o kakovosti: področjih kakovosti, kazalnikih, instrumentih.
8. Nadaljevanje razmisleka o kakovosti: sodobni koncepti znanja, učenja in poučevanja, didaktika s poudarkom na kurikularnih povezavah in sodelovalnem poučevanju.
9. Nova analiza stanja glede na razmislek o kakovosti.
10. Postavljanje razvojnih prioritet.
11. Snovanje »posodobitvenega« načrta (načrta didaktične preнове in/oz. Odprtega kurikula) in podpora pri pripravi in prijavi šolskih razvojnih projektov in pilotnih razvojnih projektov.
12. Analiza opravljenega dela, analiza odporov, podpora timom pri ravnanju z odpori, analiza oz. Ocena tima o trenutnem stanju pripravljenosti na spremembe v kolektivu; izmenjava izkušenj v mreži timov.
13. Informiranje novega kroga šol (preostalih 20), poziv za ustanavljanje ŠRT in nudenje ŠRT pri pripravi kolektiva na vpeljevanje sprememb.
14. Intenzivna podpora šolam DP in EO pri načrtovanju, izvajanju in evalviranju kurikularnih povezav kot izhodišče za enega od zahtevnejših paketov.
15. Podpora šolam EO za prenos izkušenj in pripravo na vpeljevanje sprememb na raven celotnega kolektiva.
16. Vpeljevanje elementov kroskurikularnega povezovanja skozi medijsko vzgojo na vzorčnih šolah.
17. Usposabljanje članov različnih delovnih skupin – projektnih timov za načrtovanje in izvajanje kurikularnih novosti (v povezavi z 2. Projektom).

2009–2013

Implementacija sprememb v skladu s sproti revidiranim razvojnim načrtom, izvajanje evalvacij in skrb za trajnostni razvoj; koordiniranje mreže šol; organiziranje izobraževanj za ŠRT in delovne skupine ter druge skupine za vpeljevanje kurikularnih obogatitev in novosti.

Prioritetna vsebinska področja usposabljanja:

- Učnocijlno in procesno načrtovanje pouka,
- razvijanje posameznih kompetenc,
- razvijanje posameznih miselnih navad,
- aktivno učenje: avtentično, problemsko, raziskovalno in projektno učenje,
- nova kultura preverjanja in ocenjevanja znanja,
- sodelovalno poučevanje,
- sodelovalno učenje,
- aktivne oblike in metode poučevanja,
- individualizirano učenje,
- kurikularne (medpredmetne) povezave,
- uporaba novih tehnologij,
- razvoj medkulturnosti,
- razvoj medijske pismenosti ...

Predvideni rezultati

- Ustanovitev ŠRT.
- Ustanovitev mrež.
- Zagotovitev skrbništev.
- Analize stanja in kapacitet.
- Opravljen razmislek o kakovosti, določanje področij kakovosti, izbor ali snovanje instrumentarija.
- Določitev razvojnih prioritet.
- Posodobitveni načrti (didaktične in kurikularne preнове) na različnih ravneh
- Načrti šolskih razvojnih in pilotnih razvojnih projektov.
- Evalvacije.
- Načrt za trajnostni razvoj.
- Izvedba več kot 20 delovnih srečanj in 6 posvetov na teme: vpeljevanje sprememb, kurikularne povezave, kurikularne obogatitve in novosti.
- Izvedba festivala primerov dobre prakse.
- Izvedba zaključne konference.

Sodelavci

(okvirno število in naziv – npr.: učitelji, pedagoški svetovalci, tajnice ...)

Zunanji: 5

Notranji: 9 svetovalcev v ožjem timu, posredno predmetni svetovalci; dve tajnici; koordinator seminarjev

Opredelitev ciljne populacije (ime in velikost ciljne populacije)

36 novo vključenih gimnazij in v nadaljevanju še 20 preostalih, vse DP in EO.

Predvidene metode oz. načini dela

Metodološka in vsebinska predavanja, delavnice, seminarji, posveti, delovna srečanja, srečanja v mreži, konzultacije s skrbniki in mentorskimi učitelji, multiplikatorske tematske konference na izbrane teme ... (vsebina, glej zgoraj)

Osnovna strategija dela:

Enota dela oz. usposabljanja je šola:

- Za metodološki vidik (vpeljevanje sprememb nasploh, razvojni management) je na začetku in v nadaljevanju enota šolski razvojni tim, ki dela s celotnim kolektivom.
- Za vsebinski/tematski vidik (vpeljevanje didaktičnih posodobitev in kurikularnih obogatitev, npr. kurikularnih povezav, kroskurikularnih povezav, aktivnih oblik in metod dela, avtentičnega pouka ...) pa so enota usposabljanja šolski projektni timi, ki spodbujajo delo tistih učiteljev v kolektivu, ki jih druži ista razvojna prioriteta (izmed zgoraj omenjenih).

S timi se dela po principih akcijskega raziskovanja (v širšem smislu).

Metodološka usposabljanja ŠRT in vsebinska usposabljanja PT so zasnovana tako, da so naravnana na razvojno spiralo in med dvema usposabljanjema timi izvedejo aktivnosti v kolektivu, na osnovi katerih učitelji razvojno delujejo, tako da se vsako naslednje usposabljanje prične s poročanjem oz. refleksijo opravljenega dela in pridobljenih izkušenj.

Princip vsebinskih/tematskih usposabljanj:

- centralno izvedena zagonska izobraževanja s šolskimi projektnimi timi (izbranimi za določeno razvojno prioriteto oz. temo), ki jim sledi preizkušanje v praksi in nato vzdrževalno nadgraditvena srečanja, izmenjava izkušenj in predstavitve primerov dobre prakse;
- seminarji iz prioriternih tem za zainteresirane učitelje;
- multiplikatorske tematske konference na izbrane teme za posamezne kolektive;
- konzultacije mentorskih učiteljev na določeno temo po izvedeni tematski konferenci.